

Mgr Joanna Gawędzka

Wydział Zarządzania
Politechniki Białostockiej

Polityka regionalna Polski na tle procesów integracji europejskiej

Reforma administracyjna państwa i proces integracji europejskiej spowodowały jakościową zmianę sytuacji w zakresie programowania rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. Dla systemu lokalnego osią działanią jest jednostka (obywatel), natomiast w układzie regionalnym centralną funkcję spełnia pojęcie przedsiębiorstwa (gospodarki), gdyż to na podmioty gospodarcze nastawiona jest w szczególności aktywność wojewódzkich władz publicznych, które prowadzą aktywną politykę regionalną. Dla władzy regionalnej głównym polem działania jest gospodarka, rozwój ekonomiczny i cywilizacyjny, także przez międzynarodową współpracę gospodarczą, promocję regionu, planowanie przestrzenne¹.

Nowa organizacja terytorialna państwa dała możliwość stworzenia regionów jako podmiotów polityki regionalnej. Ich powstanie zmniejszyło dysproporcje w poziomach integracji społecznej, które powstały w rezultacie złożonych procesów historyczno-demograficznych. Za cel nowej organizacji terytorialnej kraju przyjęto dostosowanie struktur ustrojowo-przestrzennych do potrzeb państwa nowoczesnego, sprawnego w działaniu i zdolnego do długookresowego rozwoju. Z kolei pośrednim efektem nowej organizacji terytorialnej kraju jest możliwość prowadzenia aktywnej polityki regionalnej. Polityka ta jest formułowana i wykonywana na poziomie regionu, co nie oznacza eliminacji narzędzi oddziaływania państwa na rozwój regionalny – zwanego polityką interregionalną – lecz przekazanie regionowi istotnego zakresu uprawnień i środków niezbędnych do formułowania przezeń polityki wewnątrzregionalnej (intraregionalnej)². Utworzenie samorządowych województw (regionów) nie gwarantuje jeszcze realizacji celów strategicznych rozwoju regionalnego, a dało

¹ Por. Z. Gilowska, E. Wysocka, J. Płoskonka i in., *Model ustrojowy województwa (regionu) w unitarnym państwie demokratycznym – Raport końcowy*, Instytut Spraw Publicznych – Program Reformy Administracji Publicznej, Warszawa VI 1997, s. 34.

² Tamże, s. 55-57.

tylko płynną możliwość decentralizacji polityki rozwojowej państwa, której główne cele i narzędzia muszą być zdefiniowane oddzielnie. Regiony są zarazem obiektem redystrybucyjnych dążeń szczebla centralnego, jak również samodzielnym podmiotem polityki regionalnej. Istota tkwi w systemie dochodów regionów, który musi być tworzony pod z góry przyjętą relacją pomiędzy polityką intraregionalną i polityką interregionalną. Proporcje pomiędzy źródłami finansowania tych dwóch polityk określa model polityki regionalnej i wyznacza strategię rozwoju regionalnego. Aktywność regionu wzrasta wraz ze spadkiem poziomu centralnych redystrybucji środków finansowych, a spada wraz ze wzrostem transferów z budżetu państwa. Znacząca decentralizacja dochodów publicznych skłania regiony do obrania strategii konkurencyjności zachowań, do mobilizacji aktywności wspólnoty regionalnej, a także do kreowania systemów innowacyjnego działania i atrakcyjnego środowiska dla kapitału. Tylko duże województwa samorządowe, posiadające wysokie dochody własne, będą w stanie podjąć wyzwania rozwojowe, oraz będą zdolne do efektywnej współpracy ze szczeblem centralnym. Dotacje i subwencje płynące z tego szczebla umożliwią państwu stymulowanie pożądaných kierunków rozwoju regionalnego. W takiej sytuacji polityka intraregionalna będzie mogła być wspierana konkretnymi działaniami państwa, ale te działania pozostaną oddzielone od polityki intraregionalnej. Gdy region będzie przedstawiać się jako silny ekonomicznie, obszarowo, demograficznie i kulturowo, to gros potencjalnych decyzji będzie podejmowana przez jego władze, a polityka interregionalna będzie przyjmować postać działań korygujących, uzupełniających oraz interwencyjnych. Jednakże ażeby tak się stało, musi być spełniony bardzo ważny warunek, a jest nim posiadanie w przeważającej części własnych środków finansowych, a tylko w znikomej części dotacji i subwencji.

Przygotowano „*Informacje o skutkach obowiązywania ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*”³, w której przedstawiono, iż w gminach i miastach na prawach powiatu, oprócz dochodów własnych, głównym źródłem zasilania jest subwencja ogólna, a w powiatach i województwach przeważają dotacje i subwencje. W budżetach jednostek samorządu terytorialnego powinny dominować dochody własne, gdyż opieranie się w przeważającej części na dotacjach i subwencjach z budżetu państwa nie wpływa motywująco na samorządy w kierunku pozyskiwania dochodów własnych i efektywnego gospodarowania otrzymywanymi środkami.

W dalszym ciągu dochody samorządów są uzależnione w dużym stopniu od środków przekazywanych im przez budżet państwa. Biorąc pod uwagę

³ *Informacje o skutkach obowiązywania ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Ministerstwo Finansów, V 2000 r.

20 największych miast, transfer z państwowej kasy stanowi w nich średnio 64% ogólnej kwoty ich dochodów. Przekazywane środki finansowe w przeważającej części pochodzą z subwencji – średnio 28%, z dotacji – 19% oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych – 15%.

Obecnie trwają prace nad zmianą ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, a mianowicie dąży się do wzrostu udziału tych jednostek we wpływach z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych. Samorządy mają również partycypować w podatkach pośrednich – VAT, akcyza, podatek od gier (na dzień dzisiejszy obowiązuje w dalszym ciągu ustawa z dn. 26 XI 1998 r).

Najpoważniejszym hamulcem lokalnego rozwoju jest w dalszym ciągu scentralizowana struktura finansów publicznych. Samorządowe powiaty i województwa powinny stać się głównymi węzłami przepływu publicznych pieniędzy, do czego zostały powołane, a są tak naprawdę tylko ośrodkami, do których trafiają resztki środków z kanałów centralnych. Uzdrawienie finansów publicznych należy zacząć od skierowania kanałów ich przepływu w miejsce, gdzie leży odpowiedzialność za jakość publicznych usług, czyli do struktur samorządu terytorialnego.

To Polska jako jedyna spośród krajów Europy Środkowej i Wschodniej, potrafiła zdecydowanie oderwać się od centralistycznego modelu administracji państwowej, który panował do 1999 r. Jednostki samorządu terytorialnego współdziałają z władzami centralnymi w wykonywaniu swych zadań. Władze te odpowiadają za funkcjonowanie poszczególnych systemów w skali ogólnokrajowej. Podział funkcji na takich zasadach był jedyną szansą tak rozległej decentralizacji, gdyż w innym wypadku nie miałoby miejsca przekazanie instytucji ochrony zdrowia, szkół, policji i in. pod kontrolę samorządu, a także nie byłoby możliwe przyjęcie w ustawie z 12 maja 2000 r.⁴, mechanizmu wspierania przez rząd rozwoju regionalnego. Polska ma stać się członkiem Unii Europejskiej w maju 2004 roku i będzie to oznaczać dla naszego kraju liczne wyzwania, z których najważniejsze jest ukończenie procesu pełnej liberalizacji gospodarki oraz wiążące się z tym przyspieszenie procesu restrukturyzacji i modernizacji. Wejście do Unii umożliwi dostępowanie do znacznych funduszy wydawanych corocznie ze wspólnego budżetu na politykę strukturalną UE, a przede wszystkim na rozwój regionalny.

Przy założeniu, że skala pomocy ograniczona będzie maksymalnie do 4% PKB przystępujących krajów Europy Środkowowschodniej, plan finansowy na lata 2000–2006 przedstawiony przez UE (tzw. Agenda 2000) sugeruje, że już około 2006 r. Polska może liczyć na kwoty rzędu 4–5 mld euro (co odpowiadać

⁴ Ustawa z dn. 12 V 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego, Dz.U. Nr 48, poz. 550.

będzie wówczas ok. 2,5–3% naszego PKB)⁵. Kraj członkowski posiada istotny wpływ na podejmowanie wspólnych decyzji, dlatego też dla regionów Polski wiąże się to zarówno z wyzwaniami, jak i z pojawiającymi się szansami.

Tylko silne województwo jest w stanie sprostać głębokiej decentralizacji szczebla centralnego, jak też może stać się podmiotem prowadzącym własną strategię rozwoju również w relacjach międzynarodowych. Zadaniemi silnych, nowoczesnych województw, odpowiadających swoim znaczeniem regionom wykształconym w Europie Zachodniej, które w ogromnym stopniu decydują o rozwoju swoich państw jest:⁶

- programowanie rozwoju gospodarczego, społecznego i turystycznego,
- budowanie strategii rozwoju regionu,
- inicjowanie i koordynowanie wspólnych przedsięwzięć różnych sektorów, w ramach realizacji przyjętej strategii,
- tworzenie warunków dla rozwoju dziedzin uznanych w strategii za priorytetowe,
- współpraca międzyregionalna (w tym międzynarodowa).

Te zadania mogą być realizowane tylko przez duże jednostki regionalne, których od 1 I 1999 r. jest w Polsce 16, i tylko wykorzystywanie przez nie specyfiki regionu, daje możliwość budowania strategii rozwoju danego regionu. Przyznana regionom podmiotowość stawia je w partnerskim stosunku do władz centralnych, co należy utożsamiać ze wzmocnieniem struktur państwa obywatelskiego. Silna pozycja regionów stwarza partnerski układ z centrum, co znajdzie swój wyraz w podpisywanych z rządem kontraktach regionalnych, określających politykę państwa w stosunku do województw. Samodzielność województw stwarza sytuację konkurencyjności między nimi oraz w układach międzynarodowych. Przyszłe, długookresowe strategie rozwoju dają podstawę, aby ubiegać się o fundusze europejskie jako wsparcie czynników rozwoju, a także jako pomoc w likwidowaniu zaniedbań. Obranie przez województwa tworzenia kompleksowych warunków życia poprzez nowe struktury służb publicznych stwarza możliwość poszukiwania nowej formuły gospodarki społecznej, opartej na aktywności społeczności lokalnej. „*Powstanie regionów i powiatów, pozwalających na lepszą identyfikację z „małymi ojczyznami”, będzie sprzyjało formułowaniu i wzmocnieniu tożsamości i samoorganizacji społeczeństwa*”⁷.

⁵ W. M. Orłowski, *Polskie regiony na tle wyzwań integracyjnych*, [w:] J. Szomburg (red.), *Polityka regionalna państwa pośród uwikłań instytucjonalno-regulacyjnych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2001, s. 52.

⁶ W. S. Kaczmarek, *Reforma administracji publicznej i regionalizacji kraju*, X Ogólnopolska Konferencja Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów, Poznań 16 V 1997 r., s. 3.

⁷ E. Wysocka, *Nowa regionalizacja Polski – próba oceny*, „Samorząd terytorialny” 1998, nr 12, s. 5.

Przez ostatnie lata w Polsce powstały uregulowania prawne regulujące wspieranie rozwoju regionalnego przez władze państwowe. W ustawie z dnia 12 V 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego podjęto próbę usystematyzowania podstaw rządowej polityki regionalnej.

Dnia 28 XII 2000 r. została przyjęta przez Radę Ministrów Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (NSRR) 2001–2006⁸. Celem strategicznym NSRR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską. Realizacja celu strategicznego NSRR sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, decentralizacji zarządzania państwem, przekształceniom strukturalnym regionów, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności, zwiększaniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

Dnia 28 XII 2000 r. Rada Ministrów przyjęła Program Wsparcia na lata 2001–2002⁹ (NSRR jest konkretyzowana przez program wsparcia), w którym zapisano szczegółowe cele wspierania rozwoju regionalnego oraz przedstawione kryteria wyodrębnienia obszarów wsparcia.

Kolejny dokument, Narodowy Plan Rozwoju (NPR), został przygotowany na podstawie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Rady Nr 1260 z 21 VI 1999 r. wprowadzający ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. Jest to kompleksowy dokument określający strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Zawarte są w nim priorytetowe osie rozwoju regionalnego, spójnie zintegrowane z politykami krajowymi i innymi politykami UE, plan finansowy określający środki, źródła ich pochodzenia i przeznaczenie według przyjętych zasad, jak również informacje na temat wszystkich operacji partnerstwa, oceny czy pomocy technicznej. Wdrożenie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w ramach realizacji NPR przyczyni się do wzrostu konkurencyjności polskich regionów i wzrostu ich gospodarek, a także wpłynie na ograniczenie zróżnicowania międzyregionalnego w zakresie PKB czy stopy bezrobocia. Nastąpi podwyższenie poziomu infrastruktury transportowej i środowiskowej w regionach, przyspieszenie budowy społeczeństwa informacyjnego i wzrost poziomu inwestycji w przedsiębiorstwach. Rezultaty zależą będą od sprawności zarządzania i efektywności wykorzystania środków finansowych. Szacuje się, że Polska w latach 2004–2006 otrzyma od 14–15 mld euro pomocy strukturalnej.

⁸ Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 XII 2000 r. w sprawie przyjęcia Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2001–2006, MP Nr 43, poz. 851.

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 XII 2000 r. w sprawie przyjęcia programu wsparcia na lata 2001–2002, Dz.U. Nr 122, poz. 1326; nowelizacja z dnia 11 IV 2001 r., Dz.U. Nr 39, poz. 460.

W ramach środków zgromadzonych w funduszach polityka regionalna Unii Europejskiej realizuje następujące cele:

- cel 1 – obejmujący regiony zapóźnione w rozwoju (tzn. takie, w których PKB per capita nie przekracza 75% średniej w Unii); w ramach tego celu kładzie się nacisk na inwestycje produkcyjne i zrównoważony rozwój;
- cel 2 – ukierunkowany na działania prowadzące do odbudowy terenów silnie uzależnionych od upadających gałęzi gospodarki (obszary przemysłowe, wiejskie i miejskie nie objęte celem 1, w których konieczne są przedsięwzięcia restrukturyzacyjne);
- cel 3 – związany z modernizacją rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia, poprawę dostępu do miejsc pracy.

W Unii Europejskiej polityka regionalna nazywana jest polityką strukturalną, której głównym celem jest zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej. Najważniejszym instrumentem polityki strukturalnej UE są Fundusze Strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – ERDF (European Regional Development Fund), wspomagający regiony gorzej rozwinięte w zakresie: infrastruktury transportowej, energetycznej i telekomunikacyjnej, ochrony środowiska, edukacji i zdrowia, inwestycji produkcyjnych, usług dla małej przedsiębiorczości i rozwoju lokalnego;
- Europejski Fundusz Socjalny – ESF (European Social Fund), wspomagający zatrudnienie przez pomoc w zakresie szkolenia i naboru siły roboczej;
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych – EAGGF (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund), wspomagający krajowe systemy wspierania rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich;
- Jednolity Instrument Finansowania Rybołówstwa – FIG (Financial Instrument for Fisheries Guidance), wspierający modernizację techniczną rybołówstwa.

Inny rodzaj funduszu to Fundusz Spójności – CF (Cohesion Fund), którego celem jest pomoc krajom o niższym od przeciętnego w Unii poziomie rozwoju (PKB per capita poniżej 90% średniej) w dostosowaniu ich gospodarek do wymogów Europejskiej Unii Monetarnej. Otrzymują one środki finansowe na kapitałochłonne inwestycje infrastrukturalne, w transporcie i ochronie środowiska, dzięki czemu są w stanie ograniczyć swoje wydatki budżetowe i deficyt. Budżet Funduszu na lata 2000–2006 wynosi 18 mld euro¹⁰. Należy również wymienić Europejski Bank Inwestycyjny – EIB (European Investment Bank),

¹⁰ J. Szlachta, *Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego*, PAN KPZK, Warszawa 2000, s. 28.

¹¹ *Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych. Fundusz Spójności*, Fiszka Informacyjna, Centrum Informacji Europejskiej, Warszawa 2001.

udzielający preferencyjnych pożyczek na projekty infrastrukturalne.

W momencie wejścia do UE otrzymamy dostęp do sporej pomocy, która potocznie jest nazywana funduszami strukturalnymi, z którego to źródła będzie płynąć najwięcej środków. Ilość faktycznie wykorzystanej pomocy przez Polskę w dużej mierze zależy od umiejętności pracy z programami takimi jak: ISPA, PHARE i SAPARD, które są okazją do sprawdzenia swoich umiejętności w zakresie pozyskiwania pomocy z UE. Poziom przyznanej pomocy w roku 2000 jest znacznie wyższy od dotychczasowej (w roku 1990 – 164 mln euro, a w 2000 – 900 mln euro)¹².

Program Spójności Społecznej i Gospodarczej PHARE jest kontynuacją programu PHARE (Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies), który rozpoczął działalność w Polsce od 1990 r. Jest programem bezzwrotnej pomocy finansowej UE dla Europy Środkowej i Wschodniej, z którego korzysta 10 państw stowarzyszonych z UE oraz Albania, Macedonia, Bośnia i Hercegowina. Początkowo zadaniem tego programu było wspieranie przemian gospodarczo-społecznych, a z czasem stał się największym instrumentem pomocy przedakcesyjnej dla krajów starających się o przyjęcie do UE. Składa się z następujących komponentów: Budowa Instytucji i Wsparcie Inwestycyjne, Spójność Społeczno-Gospodarcza, Program Współpracy Przygranicznej, Granty Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej, PHARE Access. Można zauważyć postępujący proces obniżającej się zdolności absorpcyjnej środków pomocowych przez Polskę. Do 1998 r. nie miały miejsca poważniejsze trudności z wykorzystaniem pieniędzy unijnych przez Polskę i nie przepadało naszemu krajowi więcej niż 1–2% pomocy. Kłopoty pojawiły się w 1998 r., kiedy straciliśmy około 32 mln euro z powodu błędów proceduralnych. W 2000 r. unijna pomoc z roku na rok wzrosła czterokrotnie (z 250 mln euro rocznie do około 500 mln euro). Istotne dla regionów jest to, że w ramach drugiego komponentu PHARE – Spójność Społeczna i Gospodarcza, prowadzone są działania na rzecz zmniejszenia opóźnień i nierówności rozwoju regionów poprzez promowanie aktywności gospodarczej, rozwiązywanie problemów społecznych występujących na rynku pracy, restrukturyzację oraz rozwój infrastruktury. W latach 2000–2001 z tego tytułu przyznano naszemu krajowi 300 mln euro, w 2002 r. kwotę 169,5 mln euro, a w 2003 r. – 170 mln euro¹³.

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) to program przedakcesyjny uruchomiony w 2000 r., który ma na celu ujednolicenie poziomu

¹² *Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych. Fundusze przedakcesyjne – perspektywy finansowe*, Fiszka Informacyjna, Centrum Informacji Europejskiej, Warszawa 2001.

¹³ M. Poniatowicz, *Finanse samorządów wojewódzkich w perspektywie integracji Polski z Unią Europejską*, [w:] A. F. Bocian (red.), *Rozwój regionalny a wzrost gospodarczy*, UwB, Białystok 2002, s. 61–63.

rozwoju infrastruktury technicznej w państwach ubiegających się o członkostwo w UE. Celem podstawowym programu jest przygotowanie Polski do członkostwa w UE w dziedzinie infrastruktury ochrony środowiska i transportu, w tym m.in. zwalczania problemów spowodowanych zanieczyszczeniem wód i powietrza, pomocy w zakresie utylizacji odpadów oraz budowy transeuropejskiej sieci transportowej. Budżet ISPA określa się na 1,04 mld euro rocznie w okresie od roku 2000–2006, z czego Polsce przysługuje ponad 30%.

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development), czyli Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich. Celem tego programu jest przygotowanie przyszłych członków UE do udziału we Wspólnej Polityce Rolnej oraz w programach strukturalnych i rozwoju regionalnego. Ma on ułatwić późniejsze pozyskiwanie, zarządzanie i kontrolę środków zgodnie z unijnymi zasadami. Pomoc finansowa jest udzielana na takie przedsięwzięcia jak:

- rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich,
- przetwórstwo i marketing artykułów rolnych i rybnych,
- inwestycje w gospodarstwa rolne.

Fundusze są rozdzielane pomiędzy poszczególne państwa, m.in. wg kryteriów liczby ludności zatrudnionej w rolnictwie i ilości użytków rolnych. Z puli 520 mln euro Polsce przypada corocznie około $\frac{1}{3}$ wszystkich dostępnych środków. Wykorzystanie z funduszu SAPARD tych środków będzie utrudnione, ponieważ chodzi tutaj o dużą liczbę małych projektów. W 1999 r. Polska otrzymała 168,6 mln euro, a w 2002 r. kwota ta wynosiła już około 180 mln euro¹⁴.

Jeżeli Polsce uda się wykorzystać możliwie największą część funduszy strukturalnych, nie będziemy płatnikami netto do unijnego budżetu. Jeżeli nie będziemy w stanie pozyskać tych pieniędzy, to wpłaty będą większe niż kwoty, jakie otrzymamy. Nieumiejętność „poruszania się” po funduszach strukturalnych będzie podwójną stratą. Jeżeli w ciągu dwóch lat nie wykorzystamy pieniędzy z funduszy, to zostaną one Polsce odebrane i trafią do tych państw, które najlepiej wykorzystują unijne pieniądze. Około 80% pieniędzy z funduszy strukturalnych dla wszystkich krajów UE będzie trafiać do nowych członków wspólnoty, gdzie Polska będzie największym beneficjentem. Do funduszy strukturalnych Polska musi dołożyć tylko ok. 30% wartości projektów, a pozostałe 70% to bezzwrotne środki z UE. Ze względu na trudności budżetowe dużym problem staje się pozyskanie 30% wkładu.

Dlatego w perspektywie przyszłego uczestnictwa Polski we wspólnotowych instrumentach strukturalnych konieczne staje się dokonanie reformy systemu

¹⁴ J. Jasiński, *Ile wykorzystaliśmy pieniędzy z funduszy PHARE, ISPA i SAPARD*, „Rzeczpospolita” z dnia 17 III 2003 r.

finansowania polskich regionów. Dużym ograniczeniem możliwości absorpcyjnych środków pomocowych UE stają się zbyt małe możliwości finansowe jednostek samorządu terytorialnego. Regiony w Polsce nie posiadają odpowiedniej wielkości dochodów własnych, a przez to nie są w stanie prowadzić aktywnej polityki intraregionalnej. Regiony otrzymują rządowe finansowe wsparcie poprzez kontrakty wojewódzkie na realizację kluczowych zadań regionalnych. Są to instrumenty stanowiące formę dotowania przez państwo inwestycji o znaczeniu regionalnym.

Celem polityki regionalnej jest wzmacnianie efektywności, konkurencyjności i innowacyjności regionu w układzie globalnym i aby ten cel można było osiągnąć, region musi dysponować określonymi środkami finansowymi. W sytuacji braku źródeł finansowania wewnątrz regionu, mogą one pochodzić z zewnątrz. Udostępnienie Polsce środków w ramach funduszy przedakcesyjnych ma przyczynić się nie tylko do podwyższenia poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i zniesienia różnicowań międzyregionalnych, ale także pomóc w zdobyciu doświadczeń w zakresie programowania, realizacji, monitoringu i kontroli współfinansowanych przez Unię projektów. Środki pomocowe pochodzące z funduszy przedakcesyjnych mogą odegrać znaczącą rolę w rozwoju poszczególnych regionów Polski, tym bardziej że zostały one przyznane województwom borykającym się z największymi problemami. Bez wsparcia strukturalnego ze strony Unii, napływu inwestycji prywatnych i technologii opartej na wiedzy, koszt modernizacji gospodarczej i podnoszenia poziomu cywilizacyjnego mógłby się okazać zbyt wielki nie tylko dla regionów najsłabiej rozwiniętych, ale też dla całego kraju. Akcesja będzie korzystna dla Polski, gdy zostaną przeprowadzone niezbędne reformy instytucjonalne. Dobrym przykładem są biedne kraje w Unii, które weszły na ścieżkę wzrostu nie w chwili akcesji, ale w okresie późniejszym, po wprowadzeniu reform instytucjonalnych. Dlatego akcesja Polski bez wysiłków z naszej strony nie rozwiąże problemów, z którymi nasz kraj się boryka. W obecnym czasie ogromne wyzwanie leży po stronie elit regionalnych, instytucji publicznych, gdyż to za pośrednictwem samorządu regionalnego jest realizowana w naszym kraju pomoc przedakcesyjna, a potem będzie polityka strukturalna UE.

LITERATURA

- Gilowska Z., Wysocka E., Płoskonka J. i in., *Model ustrojowy województwa (regionu) w unitarnym państwie demokratycznym – Raport końcowy*, Instytut Spraw Publicznych – Program Reformy Administracji Publicznej, Warszawa VI 1997.
- Informacje o skutkach obowiązywania ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Ministerstwo Finansów, V 2000 r.

- Jasiński J., *Ile wykorzystaliśmy pieniędzy z funduszy PHARE, ISPA i SAPARD*, „Rzeczpospolita” z dnia 17 III 2003 r.
- Kaczmarek W. S., *Reforma administracji publicznej i regionalizacji kraju*, X Ogólnopolska Konferencja Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów, Poznań 16 V 1997 r.
- Orłowski W. M., *Polskie regiony na tle wyzwań integracyjnych*, [w:] J. Szomburg (red.), *Polityka regionalna państwa pośród uwikłań instytucjonalno-regulacyjnych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2001.
- Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych. Fundusz Spójności*, Fiszka Informacyjna, Centrum Informacji Europejskiej, Warszawa 2001.
- Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych. Fundusze przedakcesyjne – perspektywy finansowe*, Fiszka Informacyjna, Centrum Informacji Europejskiej, Warszawa 2001.
- Poniatowicz M., *Finanse samorządów wojewódzkich w perspektywie integracji Polski z Unią Europejską*, [w:] Bocian A. F., *Rozwój regionalny a wzrost gospodarczy*, UwB, Białystok 2002.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 XII 2000 r. w sprawie przyjęcia programu wsparcia na lata 2001–2002*, Dz.U. Nr 122, poz. 1326; nowelizacja z dnia 11 IV 2001 r., Dz.U. Nr 39, poz. 460.
- Szlachta J., *Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego*, PAN KPZK, Warszawa 2000.
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 XII 2000 r. w sprawie przyjęcia Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2001–2006*, MP Nr 43, poz. 851.
- Ustawa z dnia 12 V 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego*, Dz.U. Nr 48, poz. 550.
- Wysocka E., *Nowa regionalizacja Polski – próba oceny*, „Samorząd terytorialny” 1998, nr 12.

Regional Politics of Poland Against a Background of the European Integration Process

Summary

In this article is introduced the regional politics in a new administrative division of Poland. Sixteen new self-government districts were created which aim is to implement the intraregional politics, because before 1st January 1999 year this politics was only interregional (governmental). The particular problems, shown in this article, are analysed according to the degree of Polish preparation to use structural funds and funds before the access in the new administrative division of Poland. The purpose of this article was to show finance of regional politics in situation for the future participation of Polish regions in structures of the European Union. In this publication are introduced the programmes which prepare Poland to join the European Union and which are the base to contest for the financial source from the structural funds to realize the developmental intencions.